

L'ATM té més de 100 litigis en curs per delictes de falsificació, utilització de títol fals i estafa

Parlem amb el cap d'Assessoria Jurídica de l'ATM, Jaume Garcia, que ens explica la intensa feina del departament per lluitar contra el frau en la xarxa de transport públic integrada

Com a titular del títols del Sistema Tarifari Integrat de l'Àrea de Barcelona, l'ATM ha de vetllar pel compliment del seu correcte ús i evitar que es produeixin fraus, estafes, falsificacions o un mal ús dels bitllets que comportin un greuge econòmic per al sistema. L'àrea d'Assessoria Jurídica és l'encarregada d'aquesta complexa tasca, amb la col·laboració de Mossos d'Esquadra i els operadors de transport.

Com afecta el frau al sistema de transport?

Cada vegada que es fa un mal ús dels títols i es comet frau, no només es danya el sistema, atès que es deixen de percebre uns ingressos, sinó que, a més, hi ha el dany reputacional que pateix el transport públic. En el cas dels títols falsificats, a més, l'ATM ha de compensar els operadors pels viatges validats i no venuts. És molt difícil detallar una xifra aproximada del que suposa el frau per al sistema.

I com ha evolucionat els darrers anys?

Ha incrementat. Inicialment, el frau consistia a manipular la banda magnètica posant cinta adhesiva, però ha anat evolucionant. Els falsificadors van començar a fabricar el cartró i el contingut del títol, tot i que era fàcilment identificable. A efectes d'evitar aquests sistemes, l'ATM va instal·lar l'holograma per dificultar la falsificació; el pretallat també és molt singular,

i també s'han instaurat protocols molt exhaustius perquè el cartró i el mode de fabricació siguin molt reservats. Però la picaresca del frau també ha evolucionat, i ens trobem des de fa alguns anys que s'estan robant bobines originals, cadascuna de les quals permet expendre uns 2.000 bitllets. Alterar la banda magnètica no és gaire complex. Per això hi ha una necessitat de canvi del sistema tecnològic. Fins que no hi hagi un canvi tecnològic amb la T-mobilitat, no reduïrem dràsticament el nivell de falsificació. El nou format comportarà, doncs, un ingrés addicional al sistema.

La manipulació dels títols representa el gruix del frau?

Només una part. El frau engloba un conjunt de tipologies que no necessàriament són un delictes, com sí és el cas de la manipulació o falsificació. Hi ha dos tipus de frau molt comuns, que són el frau en la utilització i el frau de zones. El primer és una infracció de les condicions d'utilització, perquè no tots els modes de transport són iguals, existeixen peculiaritats entre ells. Per exemple, en el cas del TRAM, a on tu pots accedir sense validar, perquè no hi ha barreres; a la resta d'instal·lacions ferroviàries sí que hi ha tanques i ho has de fer. En el cas que tu infringeixis aquestes normes, t'estaràs 'colant', estaràs cometent frau en la utilització dels títols. També si utilitzes de forma irregular un títol, com ara que un adult validi amb una T-16. El frau de zones, d'altra banda, es dona en el cas de validar amb un títol d'una zona i recórrer més d'una. Alguns estacions ferroviàries i els serveis de bus no tenen portes de sortida, i només una inspecció pot comprovar si viatges amb una targeta que respecti les zones que estàs recorrent. És un altre problema que, en principi, es mitigarà amb la implantació de la T-mobilitat.

I aquests fraus també es sancionen.

S'aplica una tarifa especial, que no és una sanció, és el que tècnicament diem la percepció mínima. Hi ha una llei que estableix que aquesta percepció són 100 euros actualment, i, si els pagues en les primeres 48 hores, té una bonificació del 50%. Si transcorre un mes i tu no has pagat aquesta tarifa especial, llavors sí que deriva en la tramitació de l'expedient sancionador. I poden haver-hi multes de fins a 600 euros, en funció de diferents factors com la infracció comesa. En el cas dels títols especials, a més, com ara la T-16, es retenen i es posen a disposició dels operadors, i es pot decidir retirar de manera permanent als beneficiaris de la targeta el dret de disposar d'aquests títols, que gaudeixen d'avantatges especials. Si la T-16 la utilitza un familiar del menor, un pare o una mare, per exemple, la normativa diu que es pot retirar el dret de la T-16 al menor titular i a la família.

I, en el cas de les manipulacions de targetes, quines són les sancions?

Aquest és el tercer tipus de frau, el més greu, perquè és considerat delictes. Implica manipulació o falsificació d'un títol de transport. L'ATM aprova les tarifes, i les tarifes tenen naturalesa de preu privat. En aquest sentit, quan tu estàs adquirint un bitllet i l'estàs utilitzant, estàs formalitzant un contracte de transport. Això té certs avantatges, com ara tenir dret a l'Assegurança Obligatòria de Viatgers, un servei que cobreix a qualsevol usuari o usuària si té un accident en el transport públic. Quan manipules un títol, estàs cometent falsificació de document mercantil, un delictes tipificat al codi penal, que pot comportar penes de fins a tres anys de presó i sancions molt elevades. Inicialment hi havia dubtes, però finalment els jutjats van determinar que falsificar títols de transport és similar a una falsificació de Fàbrica de Moneda y Timbre, per exemple. I l'ATM es presenta com acusació particular en totes les denúncies de delictes per frau, perquè som els titulars dels títols.

Què suposa per a l'usuari viatjar amb aquestes targetes manipulades?

Es suma la utilització, i per tant l'estafa, a la falsificació. L'usuari que utilitza un títol de transport sabent que és fals, no només comet estafa, també seria falsificació en delictes d'ús. És una col·laboració amb el falsificador, perquè acceptes el delictes de falsificació. És per aquest motiu que es va iniciar la campanya 'Punt de venda oficial', que busca la col·laboració de les persones usuàries en l'eliminació del frau per falsificació de títols.

I és demostrable que una persona sabia que la targeta és falsificada?

Els judicis tenen la fase d'instrucció i el judici oral. Durant aquestes dues fases s'intenta acreditar si l'usuari sabia que el títol era falsificat. I hi ha moltes proves: si no ha comprat el bitllet en un punt oficial de venda; si és una T-10 amb viatges il·limitats, evidentment; si disposa de molts títols falsificats. També, en aquest sentit, la campanya de Punt de Venda Oficial busca advertir sobre les conseqüències de ser còmplice d'estafa i falsificació.

Aquests casos, els dels delictes, són molt abundants?

L'ATM té més de 100 litigis en curs per delictes de falsificació, utilització de títol fals i estafa. Es persegueixen fins al final, sigui quin sigui el cas. Comptem amb advocats especialitzats en aquesta matèria. I el que més interessa identificar i sancionar són els grans falsificadors. Actualment tenim tres macrojudicis importants, quantificats amb indemnitzacions de 3 milions, 1,5 i 1 milió. Són fraus molt elevats que difícilment es poden cobrar, perquè els culpables acostumen a declarar-se insolvents. A més, acostumen a ser grups que també tenen altres activitats il·lícites, i quan comença la investigació, s'investiga tot, així que les instruccions són molt llargues i complexes.

Al marge dels judicis, què es fa des de l'ATM i les administracions per lluitar contra el frau?

L'administració i els operadors de transport públic fan tot el que està en la seva mà per evitar els fraus. Hi ha una estreta col·laboració amb les administracions, Mossos d'Esquadra, Guàrdia Urbana i policies locals, i perseguim conjuntament aquestes conductes. Avui dia hi ha un control exhaustiu de les bobines adquirides, i saps si hi ha pèrdues o sostraccions. També s'ha establert un protocol per destruir el sobrant de bobines que no sigui utilitzat. D'altra banda, hi ha llistes negres; llistats amb títols registrats que sabem que han estat falsificats, i quan les màquines validadores els detecten, els retenen. En l'àmbit legal, s'ha tramitat al Congrés una modificació del Codi Penal perquè les conductes reincidents de persones que porten un títol falsificat suposin un compliment de la pena. Perquè així evitem que els infractors s'ho repensin, encara que siguin delictes lleus. També actuem contra persones que a través d'Internet fan tutorials o vídeos sobre com falsificar, perquè estan incentivant la comissió de delictes. No acostuma a ser fàcil, perquè s'han de trobar l'allotjament dels servidors, que solen estar en altres països on les ordres internacionals no tenen gaire recorregut.

Barcelona, 3 de desembre de 2019